

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 520. PLENĀRSESĪJA 2016. GADA 19. UN 20. OKTOBRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “ES budžeta izpilde un tās orientācija uz reāliem rezultātiem: pareizas finanšu pārvaldības priekšnoteikums”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2017/C 034/01)

Ziņotājs: **Petr ZAHRADNÍK**

Pilnsapulces lēmums	21.1.2016.
Juridiskais pamats	Reglamenta 29. panta 2. punkts
	Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	5.10.2016.
Pieņemts plenārsesijā	19.10.2016.
Plenārsesija Nr.	520
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	139/0/3

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzskata, ka ES budžets var būt svarīgs instruments, lai risinātu problēmas, ar kurām pašreiz saskaras ES, un īstenotu strukturālas pārmaiņas. Tomēr ir rūpīgi jāanalizē un jāizvērtē ES finanšu līdzekļu izdevumu **mērķis**, to izlietošanas **veids**, šo līdzekļu izlietojuma efektivitātes **vērtēšanas** veids un veids, kādā notiek **komunikācija** par sasniegtajiem rezultātiem⁽¹⁾. Tādējādi ES budžets tiks virzīts uz ES prioritārajiem mērķiem un palīdzēs atjaunot ES iedzīvotāju uzticēšanos Eiropas Savienībai pat budžeta summas absolūta un relatīva samazinājuma gadījumā.

⁽¹⁾ Sk. Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieces, budžeta un cilvēkresursu komisāres *Kristalina Georgieva* interneta vietni “ES budžets – orientācija uz reāliem rezultātiem”.

1.2. Lai stiprinātu ES budžeta izpildi, ir jāievēro šāds priekšnoteikums: vienlaikus jānosaka **skaidri ES pilsoņu labā definēti prioritārie mērķi, atbilstoši apkopotie rādītāji un pārlicinoša pārskatu sniegšanas sistēma**, kas atbilst konkrētām no ES budžeta finansētām darbībām, jo tādējādi būtu iespējams maksimāli uzlabot *izmaksu un ieguvumu attiecību*. Šajā nolūkā noderīgi ir, piemēram, *ex ante* nosacījumi, finanšu instrumenti vai elastīgums un spēja pārvarēt negaidītas problēmas⁽²⁾. ES budžeta kvantitatīvais aspekts, kas arī EESK skatījumā ir ļoti svarīgs, galveno prioritāšu un attiecīgās politikas definēšanas nolūkā ir jāpapildina arī ar kvalitatīvo dimensiju.

1.3. EESK atbalsta pieeju, ka ES budžeta izdevumu jomā ir svarīgi ne tikai nodrošināt izdevumu atbilstību procedūru likumības un pareizības noteikumiem, bet arī mērķtiecīgi un sistemātiski tos orientēt uz rezultātiem un izpildi, ko izdodas panākt ar šo budžetu, finansējot ES prioritārās jomas.

1.4. EESK piekrīt, ka, izšķiroties par izpildes kultūras noteikumiem ES budžeta kontekstā, ir jānodrošina, pirmkārt, cieša saikne starp izdevumu apjomu un veidu un, otrkārt, konsekvents izpildes rādītāju kopums izpildes un rezultātu vērtēšanai.

1.5. Vienlaikus EESK uzskata, ka šādas izpildes kultūras piemērošana nevar būt tikai vienreizējs pasākums – tas ir nepārtraukts process, kura priekšnoteikums ir gan atbilstošs tiesiskais regulējums, gan tādu instrumentu atlase, kas liek galvenajiem dalībniekiem rīkoties vēlamajā virzienā. Nākamajās sarunās, kā arī uz izpildi vērsta ES budžeta īstenošanas procesā ir vairāk jāprecizē tā saturs.

1.6. EESK ir pārliecināta, ka uz izpildi vērsts ES budžets var palīdzēt ES prioritārajās jomās sasniegt tādus rezultātus un ietekmi, kas nodrošina pievienoto vērtību, ko ir iespējams skaidri identificēt. Tātad debates par ES budžetu, kas balstīts uz izpildi, ir arī debates par ES prioritārajām politikas jomām, kas var nodrošināt vajadzīgās strukturālās pārmaiņas.

1.7. Līdz šim, lai novērtētu ES budžeta ietekmi uz stratēģijas “Eiropa 2020” prioritāšu un kvantitatīvo mērķu īstenošanu, tika veikti izmēģinājuma testi. EESK uzskata, ka tas ir pozitīvs solis pareizajā virzienā un ka arī turpmāk tie ir jāveic sistemātiski, turklāt tiem ir jāklūst daudz visaptverošākiem. Šie testi ir atklājuši samērā lielu atbilstības trūkumu starp noteiktajiem mērķiem un attiecīgajiem rezultātiem, daudzus gadījumus, kad ES finanšu līdzekļi nav izmantoti efektīvi, kā arī attiecīgo procedūru nepilnības.

1.8. EESK uzskata, ka arī turpmāk ir jāuzlabo un jāstiprina savstarpējie savienojumi un saikne starp stratēģiju “Eiropa 2020” un daudzgadu finanšu shēmu 2014.–2020. gadam, kā arī ar dažādiem saistītajiem ES budžeta gadiem, izmantojot attiecīgos ietekmes novērtējuma un interpretācijas rādītājus. Šajā saistībā ir vēlams apspriest stratēģiju “Eiropa 2020”, lai pārbaudītu, vai arī šīs desmitgades otrajā pusē tās mērķi atbilst reālajām ES prioritātēm attīstības politikas jomā.

1.9. EESK arī atbalsta ideju, ka būtu jānodrošina, lai partnerības nolīgumi un darbības programmas kalpo par efektīvu virzītājspēku, ar kura palīdzību ES mērķi un prioritātes pārtop darbības mērķos, kas tiek īstenoti katras dalībvalsts līmenī – tas attiecas gan uz dalītas pārvaldības uzlabošanu, gan procesuālo noteikumu pilnveidošanu programmām, kuras ir Eiropas Komisijas tiešā pārvaldībā katrā dalībvalstī.

1.10. EESK iesaka mudināt dalībvalstis iekļaut partnerattiecību nolīgumos un darbības programmās konsekventu un salīdzināmu kvantitatīvo rezultātu kopumu, kas būtu jāsasniedz ar ES budžeta līdzekļu atbalstu un kas pēc tam būtu jāizvērtē. Visos partnerattiecību nolīgumos un darbības programmās būtu jāparedz kopēji rezultātu rādītāji uz horizontāla vai transversāla pamata, kuri skaidri norādītu, cik liels atbalsts piešķirts no dažādiem fondiem un no ESI fondiem kopumā, un kuri izstrādāti tā, lai varētu sekot līdzi panāktajam progresam ES, dalībvalstu un katra to reģiona mērogā.

1.11. EESK skatījumā daudzgadu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam vidusposma pārskatīšana dod iespēju stingrāk piemērot uz izpildi un rezultātiem orientētu pieeju, kura vēlāk pilnībā jāpārņem daudzgadu finanšu shēmā laikposmam pēc 2021. gada.

⁽²⁾ Sk. analīzi 2.2.3. punktā.

1.12. EESK uzskata, ka daudzgadu finanšu shēmai, kuras termiņš sāksies 2021. gadā, kopā ar jauno konkurētspējas un attīstības stratēģiju un ar sociālo tiesību pilāru, kas pašlaik tiek izstrādāts, vajadzētu veidot galveno vidēja termiņa stratēģisko platformu (tāds pats termiņš kā konkurētspējas stratēģijai), kuras struktūra un izdevumu posteņu līdzsvarošana būtu pielāgota reālajām vajadzībām un prioritātēm, bet vienlaikus nodrošinātu lielāku elastību, dodot iespēju reaģēt uz jaunām vajadzībām. EESK atzinīgi vērtētu arī grozījumus ES budžeta finanšu līdzekļu īstenošanas noteikumos ar mērķi palielināt to efektivitāti, plašāk izmantojot atmaksājamos instrumentus un cenšoties nodrošināt to komplementaritāti ar dotāciju apropriācijām. Turklāt vēl joprojām ir plašas iespējas uzlabot kārtību, kādā tiek veikts ES budžeta un tā efektivitātes novērtējums. Attiecīgais budžeta elastīguma faktors ir izšķiroši svarīgs, jo nosaka ES budžeta spēju reaģēt uz jaunām iniciatīvām, apdraudējumu un iespējām, no tā ir atkarīga ES spēja reaģēt (kā piemēru var minēt migrācijas krīzi, nepieciešamību reaģēt uz ekonomikas satricinājumiem vai ES dalībvalstu skaita izmaiņām un to ietekmi uz budžeta plūsmām, Solidaritātes fonda finansējumu tādā apmērā, kas ir pietiekams, lai reaģētu dabas katastrofu gadījumā), un šis faktors neattiecas tikai uz ES budžeta izdevumu apmēru un struktūru, bet arī uz ieņēmumu sadaļu.

1.13. EESK iesaka ES budžeta politikā laikposmam pēc 2020. gada norādīt attiecīgo summu ES budžeta ieņēmumu daļā un veidu, kādā tā aprēķināta (runa ir par to, ka ir jāatrod līdzsvarota un solidāra saikne starp dalībvalstu iemaksām un budžeta pašu resursiem).

1.14. EESK uzskata, ka ir vēl vairāk jāpaplašina iespējas, ko sniedz aktīva budžeta politika, piemēram, iespēja emitēt euroobligācijas. Šajā nolūkā būtu vēlams uzlabot ES budžeta struktūru un procedūru, kā arī apmierinoši atrisināt jautājumu par ES budžeta politikas ietekmi, pirmkārt, uz eurozonas valstīm un, otrkārt, uz pārējām ES dalībvalstīm.

2. Problēmas analīze un apraksts

2.1. Pamatinformācija

2.1.1. ES budžets ir nozīmīgs un izšķiroši svarīgs Eiropas Savienības prioritāšu finansēšanas instruments. Budžeta summa ir aptuveni 1 % no ES IKP, un 2015. gadā tā bija EUR 145,3 miljardi. Tas lielā mērā palīdz īstenot ekonomikas politiku katrā dalībvalstī, kur tā daļa ir vidēji 1,9 % no publiskajiem izdevumiem; tomēr dažos gadījumos tas krietni pārsniedz 10 %.

2.2. Problēmjaautājuma cēloņi

2.2.1. Tā kā šis finanšu līdzekļu apjoms ir ārkārtīgi liels, ir svarīgi nodrošināt, lai šie līdzekļi tiktu piešķirti likumīgi un pareizi, un pēc tam, kad izpildīts pirmais nosacījums, vienlaikus panākt, lai tie palīdz sasniegt attiecīgos mērķus un rezultātus, un ievērot pareizas finanšu pārvaldības un izpildes kultūras principus. Visās pašreizējās diskusijās par ES budžeta politiku uzmanība tiek pievērsta tam, lai noskaidrotu ES budžeta izpildes faktisko ietekmi, ko vērtē, izmantojot atbilstīgus makroekonomiskos rādītājus un kritērijus.

Efektīvs budžets nozīmē ES budžeta izdevumu pienācīgu orientāciju uz īstajām ES prioritātēm noteiktā laikposmā. Izpildes kultūra balstīta uz trim pilāriem: stratēģiju, vienkāršošanu un budžeta procedūru.

2.2.2. ES budžetā un tā izpildē būtu jāievēro šādas prioritātes:

- izvēlēties pastiprinātu pieeju, kas balstīta uz izpildi un orientēta uz rezultātiem un kas būtu plašāka par tradicionālo likumības un pareizības noteikumu ievērošanas redzējumu, un kas dotu iespēju ietvert jaunus elementus, kuri atspoguļo pašreizējās un turpmākās vajadzības ES finanšu jomā (sk. turpmāk tekstā),
- lai mērķtiecīgāk orientētos uz izpildi un rezultātiem, ir jāuzlabo datu apstrāde, piekļuve datiem un to pieejamība formātā, kas nepieciešams, lai novērtētu faktisko ieguvumu, taču ar nosacījumu, ka šīs darbības efektivitātei ir jābūt lielākai par tās radītajām papildu izmaksām,
- novērtēt ES budžeta izdevumu izlietojuma reglamentējošo noteikumu kvalitāti,

- ņemot vērā, kādas darbības tiek finansētas no ES budžeta, tā attīstība jāskata nevis konkrētā budžeta gada perspektīvā, bet gan kā nepārtraukts vidēja termiņa process, kurā katrs finanšu gads iezīmē attiecīgo rezultātu sasniegšanai nepieciešamo attīstības trajektoriju,
- ņemt vērā ES budžeta un ES ekonomikas politikas jaunā modeļa ciešo saikni ⁽³⁾, kā arī pašreizējos ES ekonomikas darbības rezultātus vidējā termiņa perspektīvā,
- nodrošināt ES budžeta politikas nepārtrauktību, kā arī īstenot un izvērtēt tās mērķus.

2.2.3. ES budžets ietver dažus jaunus elementus, kuri saistīti ar daudzgadu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam darbību un ietekmē uz izpildi balstītas un uz rezultātiem orientētas pieejas stiprināšanu:

- a) tematiskā koncentrācija: atbalsts no ES finanšu līdzekļiem nebūtu jādālā pa labi un pa kreisi, bet jāattiecinā vienīgi uz prioritārajām jomām; ir precīzi jādefinē prioritātes, pamatojot tās ar kvantitatīvu analīzi un praktiskas īstenošanas plāniem; prioritāšu kopumam jābūt stingri ierobežotam; pamatotajām prioritātēm jāparedz finansējums, kas ir pietiekams, lai sasniegtu rezultātus un gūtu reālu labumu;
- b) integrēta un teritoriāla (place-based) pieeja un sinerģijas: ar programmām un projektiem ir ne tikai jāgūst rezultāti un pozitīvi rezultāti kā tādi, bet ar īstenotās sinerģijas palīdzību jānodrošina, lai šie pozitīvie rezultāti atbilstu citu programmu un projektu rezultātiem; turklāt šī sinerģija ir jāīsteno kādā konkrētā teritoriālā vienībā saskaņā ar subsidiaritātes principu; lai šī sistēma darbotos, ir jāizstrādā pārvaldības matrica, kas nodrošinātu integrētajiem projektiem piemērotus apstākļus;
- c) izpildes nosacījumi un rezerves: labas finanšu pārvaldības principi paredz, ka ES finansējums tiek piešķirts pienācīgā kādas valsts iekšlietu, makroekonomikas un institucionālajā situācijā, un tā kā tāda ir priekšnoteikums finansējuma piešķiršanai; turpretī izpildes rezerve ieviesta, lai stimulētu struktūras, kuras uzrādījušas labus izpildes rezultātus;
- d) vienkāršošana: ES finansēšanas sistēma daudzējādā ziņā ir ļoti sarežģīta – tas ir šķērslis tās efektīvai pārvaldībai un iespējai novērtēt rezultātus un reālo ieguvumu;
- e) precīzāki kvantitatīvie rezultāti: lai izstrādātu un pielāgotu ES budžeta politiku, ir ļoti svarīgi pienācīgi novērtēt reālos rezultātus un no konstatētā izdarīt precīzus un viennozīmīgus secinājumus; šajā nolūkā ir jāuzlabo datu analīzes sistēma, tās pārvaldība un rādītāju izmantošana.

2.2.4. Tāpēc Eiropas Savienībai budžeta politika un budžeta praktiskā darbība ir labāk jāpielāgo ES vajadzībām, nodrošinot lielāku līdzsvarotību, pirmkārt, starp ES budžeta izpildes formālajiem un procesuālajiem aspektiem un, otrkārt, uz izpildi balstītām un uz rezultātiem orientētām pieejām. No izpildes un rezultātu viedokļa ir ļoti vajadzīga pieeja, kura palīdzētu veidot kopīgu šā jēdziena uztveri un izpratni.

2.2.5. Attiecībā uz formas noteikumu prasības neievērošanu jau ilgu laiku tiek izmantots kļūdu īpatsvara rādītājs. Tas ir aptuveni 4 % (aptuveni 4 % no ES budžeta izdevumiem tiek veikti, neievērojot formas noteikumus, un būtībā tas nav slikts rezultāts; tomēr šī skaitļa absolūtā vērtība ir ap 6 miljardiem euro). Tabulā redzamas kopējās kļūdu īpatsvara izmaiņas pēdējos gados:

2011	2012	2013	2014
3,9 %	4,8 %	4,7 %	4,4 %

⁽³⁾ Cita starpā jāmin stratēģija "Eiropa 2020", Eiropas pusgads, sešu tiesību aktu kopums, divu tiesību aktu kopums un konkrētai valstij adresēti ieteikumi; viens no līdzekļiem var būt ciešas saiknes veidošana ar minētajiem ieteikumiem kā ES budžeta izdevumu piešķiršanas efektivitātes kritēriju.

2.2.6. ES budžeta pamatprincips ir nodrošināt, lai finanšu plūsmas un to finansētās konkrētās programmas un projekti būtu “stabili” un ļautu novērtēt ES resursu optimālu izmantošanu visos aspektos. EESK atbalsta Eiropas Komisijas un Revīzijas palātas darbībā pašreiz vērojamo tendenci pastiprināti pievērst uzmanību izpildei un rezultātiem (EK iniciatīvā par budžetu, kas orientēts uz rezultātiem ⁽⁴⁾), un Revīzijas palātas pārskata par 2014. finanšu gadu struktūrā ⁽⁵⁾ un nodaļā par izpildi; teksta daļās par kopīgu pārvaldību kā rezultāts ietverts novērtējums par programmu izpildi pēc izmēģinājuma testa).

2.2.7. EESK atbalsta izmēģinājuma testa laikā izmantoto pieeju, kuras mērķis ir analizēt stratēģijas “Eiropa 2020” saikni un mijiedarbību ar partnerattiecību nolīgumiem vai, attiecīgajā gadījumā, darbības programmām, jo tie ir svarīgi ES kohēzijas politikas instrumenti un nozīmīgi elementi ES budžeta izdevumu sadaļā. Šo darbību var uzskatīt par pirmo soli ceļā uz ES budžeta izpildes un rezultātu novērtējuma visaptverošu koncepciju ⁽⁶⁾.

2.2.8. Lai līdzsvaroti pārbaudzītu ar ES budžetu saistītus formas un izpildes aspektus, svarīga nozīme ir datu un informācijas apstrādei, pārvaldībai un apmaiņai starp ES struktūrām un iestādēm (galvenokārt Komisiju) un dalībvalstīm. ES budžeta izpilde ir saistīta ar lielu datu un informācijas apjomu, tomēr praksē to izmanto pavisam nedaudz ar mērķi nodrošināt iespēju objektīvi izvērtēt gan kļūdu īpatsvaru, gan ES budžeta īstenošanas rezultātus un ieviest procedūras, lai uzlabotu konstatēto situāciju.

3. Svarīgākās piezīmes

3.1. EESK skatījumā ES budžeta galvenais uzdevums ir sniegt labumu ES pilsoņiem un vienlaikus aizsargāt ES finansiālās intereses; budžets nodrošina finansiālu atbalstu, kura pamatā ir attīstības un darbības prioritāšu ievērošana un kas atbilst ekonomikas politikai, reāliem un plānotiem ekonomikas rezultātiem; ES finansiālo interešu aizsardzība nozīmē, ka ES budžetā iekļautie izdevumi jāveic saskaņā ar noteikumiem, bez kļūdām un krāpšanās. Pašreizējai politiskai pieejai vajadzētu sekmēt noteikumu ievērošanu un savstarpējo līdzsvarotību.

3.2. EESK uzskata, ka šāda virzība uz ES budžetu, kas orientēts uz izpildi, nevar būt vienreizējs pasākums. ES budžeta un politikas tiesību pamatnormas un mērķi ir jāizstrādā saskaņā ar apņemšanos ievērot kvalitātes rādītājus un gūt kvantitatīvus rezultātus.

3.3. Lai būtiski sekmētu ES budžeta orientāciju uz izpildi, būtu arī jāpanāk, lai budžeta periods (patlaban septiņu gadu finanšu shēma) sakristu ar galvenās ES attīstības stratēģijas periodu (proti, stratēģiju “Eiropa 2020” desmit gadiem). No šāda viedokļa 2021. gads būs unikāla iespēja panākt šādu sakritību un radīt apstākļus uz rezultātiem un izpildi orientēta ES budžeta optimālai darbībai.

3.4. EESK atzīst un respektē secinājumus, kas ietverti Revīzijas palātas publicētajā pārskatā par 2014. finanšu gadu, kurā norādīti vairāki problemātiski aspekti, kuros stratēģijas “Eiropa 2020” un partnerattiecību nolīgumu vai, attiecīgajā gadījumā, darbības programmu mijiedarbība nav pietiekami optimāla. Pārskatā konstatēts, ka dažādie instrumenti nav izstrādāti tā, lai stratēģijas “Eiropa 2020” politiskos mērķus sistemātiski pārveidotu konkrētos darbības mērķos (kas noteikti partnerattiecību nolīgumos un darbības programmās) ⁽⁷⁾.

3.5. EESK uzskata, ka vēl nav konkrētizējies ieguvums, ko varētu dot sinerģija starp pieciem Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (ESI fondiem) kopīgas regulējuma un pārvaldības sistēmas ietvaros un partnerattiecību nolīgumu katrā no dalībvalstīm, un katram konkrētajam fondam joprojām tiek piemēroti atšķirīgi noteikumi, tādējādi sadrumstalojot plānošanu (nevis radot nepieciešamo savstarpējo sinerģiju).

⁽⁴⁾ Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietniece, budžeta un cilvēkresursu komisāre Kristalina Georgieva par šo iniciatīvu paziņoja 2015. gada 22. septembra konferencē.

⁽⁵⁾ Gada pārskats publicēts 2015. gada 10. novembrī.

⁽⁶⁾ Vairākas rezolūcijas, ko Eiropas Parlaments pieņēmis no 2013. gada līdz 2015. gadam (sk. Geier un Gräßle ziņojumus), saturiski virzītas uz līdzīgu mērķi, pat ja tajās jautājumi izklāstīti nepilnīgi; dokumentā par Eiropas Komisijas finanšu pārvaldības izpildi 2014. finanšu gadā (ziņojumu 2016. gadā sagatavoja Dlabajová) ietverts visaptverošs redzējums šajā jomā, kas ietverts arī Eiropas Parlamenta dokumentos.

⁽⁷⁾ Sk., piemēram, Revīzijas palātas pārskata par 2014. finanšu gadu 3.10.–3.12. punktu.

3.6. EESK uzskata, ka divi jauni elementi ES finanšu līdzekļu izmantošanā laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam, proti, izpildes nosacījumi un rezerves, paver plašas iespējas uzlabot pieeju, kas orientēta uz izpildi un rezultātiem. Tieši ar makroekonomisko nosacījumu piemērošanu varētu nodrošināt, ka ES budžeta izdevumi katrā dalībvalstī tiek veikti pietiekami stabilā makroekonomikas vidē, un nepieļaut, ka šos līdzekļus pilnībā var izmantot arī dalībvalsts, kura necenšas risināt makroekonomiskās problēmas. Izpildes rezervju esamībai vajadzētu pienācīgi mudināt dalībvalstis savu sniegumu virzīt uz ES stratēģisko mērķu īstenošanu ar ES budžeta palīdzību.

3.7. EESK uzskata, ka uz izpildi un rezultātiem orientēta ES budžeta izmēģinājuma tests, kurā izmantota budžeta saikne ar stratēģijas "Eiropa 2020" prioritātēm, būtu jāpaplašina, iekļaujot tajā arī citas atbilstošas jomas, lai panāktu, ka uz izpildi un rezultātiem orientēta ES budžeta novērtējums patiešām būtu konsekvents un visaptverošs; vajadzētu ņemt vērā, piemēram, katrai konkrētai valstij adresētos ieteikumus un to atbilstību Eiropas pusgada īstenošanas rādītājiem.

3.8. Pārdomājot ES budžeta darbību, EESK iesaka arī veikt pētījumu par jēdzienu "tirgus nepilnības", kuru novēršanai vajadzētu paredzēt ES budžeta līdzekļus; tirgus darbības nepilnības (trūkumi vai neveiksmes) var izpausties, piemēram, kā informācijas asimetrija, piemēram, tajā, kā finanšu iestādes vērtē investīciju rentabilitāti no komerciālā viedokļa, kurš bremsē noteiktu projektu veidu finansēšanu, jo netiek ņemta vērā investīciju pozitīvā ārējā ietekme un to radītais labums sabiedrībai plašākā nozīmē – šī ietekme nav svarīga no konkrētā projekta komerciālā viedokļa, bet ir svarīga ES finansējuma finansiālā atbalsta perspektīvā.

3.9. EESK piekrīt konstatējumam, ka ir būtiski jāuzlabo dalīta pārvaldība, ko īsteno ES iestādes un struktūras (galvenokārt Komisija) un dalībvalstis. Dalīta pārvaldība aptver 76 % no ES budžeta izdevumu kopsummas. Jo vairāk dalībvalstis īsteno stratēģijas "Eiropa 2020" kvantitatīvos mērķus, jo vairāk ES budžets būs saistīts ar šīs stratēģijas mērķiem un jo vairāk šie mērķi atspoguļos reālās ES vajadzības ekonomikas, sociālajā, teritoriālajā un vides aspektā, un jo vairāk mēs radīsim vidi, kas ir labvēlīga pareizai finanšu pārvaldībai, lai veidotu ciešu saikni starp Eiropas Komisiju un dalībvalstīm.

3.10. EESK uzskata, ka nozīmīgs apliecinājums tam, ka arvien lielāka nozīme ir ES budžeta izpildei un tā orientēšanai uz rezultātiem, ir uzsvars, kas likts uz finanšu inženierijas instrumentu vai inovatīvu finanšu instrumentu plašu izmantošanu, jo šie instrumenti būtiski maina kārtību, kādā tiek izmantoti ES publiskie resursi, kā arī ar tiem saistītās cerības. Neraugoties uz finanšu inženierijas instrumentu neapstrīdamo potenciālu, no 2007. līdz 2013. gadam tikai aptuveni 65 % no šīm nolūkam apstiprinātajiem resursiem ir nonākuši līdz tiešajam saņēmējam (pārējā daļa bija "novietota" finansēšanas vadības instrumentos, lai formāli apliecinātu to izmantošanu). Runājot par laikposmu pēc 2020. gada, šis jautājums iegūst aizvien lielāku nozīmi, ņemot vērā arī nepieciešamību palielināt Eiropas Stratēģisko investīciju fonda (ESIF) papildināmību, un tā saistībā tiek īstenotas padziļinātas stratēģiskas pārdomas par kopējo ES budžeta līdzekļu orientāciju, sākot no 2021. gada.

3.11. Tajā pašā laikā EESK uzskata, ka mērķtiecīgāka orientācija uz izpildi un rezultātiem, protams, nenozīmē, ka nav jāievēro procedūru likumība un pareizība. Nedrīkst uzskatīt, ka tiesību normu un procesuālo noteikumu ievērošanai ir otršķirīga nozīme. Tā kā kļūdu īpatsvars ir konstatēts visos tajos gadījumos, kad finanšu līdzekļus nebūtu vajadzējis piešķirt, jo tie nav izlietoti saskaņā ar noteikumiem, zināmā mērā automātiski tiek uzskatīts, ka šie noteikumi ir pareizi un ka tajos nav iekšēju pretrunu vai nevēlamu elementu. Tāpēc procedūrā, kurā tiek ievērotas pareizas finanšu pārvaldības noteikumi, būtu jāparedz šo noteikumu ietekmes novērtējums, lai pārbaudītu to atbilstību ES vajadzībām un mērķiem un saskaņotību ar tiem⁽⁸⁾.

3.12. EESK piekrīt, ka ES budžeta izpildes praktiskie noteikumi ir ļoti sarežģīti. Pašreizējais darbs ar mērķi vienkāršot visas darbības, kas saistītas ar ES budžetu un kas attiecas gan uz procedūras, gan satura jautājumiem, sekmē arī pareizas finanšu pārvaldības prasības ievērošanu; paredzams, ka šie vienkāršošanas pasākumi samazinās pārmērīgu administratīvo slogu un ierobežos pārmērīgas reglamentēšanas praksi ikvienā dalībvalstī.

⁽⁸⁾ To var darīt, piemēram, sagatavojot oficiālu ietekmes novērtējumu, kas ir ļoti efektīvs instruments, lai faktiski īstenotu pareizu finanšu pārvaldību.

3.13. EESK uzskata, ka šā dokumenta 3. punktā formulētie priekšlikumi, uz kuriem balstīti 1. punktā ietvertie nobeiguma secinājumi un ieteikumi, liecina par būtiskām konceptuālām pārdomām par turpmāko ES budžeta politiku – daļēji tos varētu ņemt vērā daudzgadu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam vidusposma pārskatīšanas procesā, bet pilnībā pārņemt budžeta noteikumus tos varēs tikai no 2021. finanšu gada. Izstrādājot koncepciju par perspektīvām un nepieciešamajām reformām saistībā ar budžetu un daudzgadu finanšu shēmu laikposmam pēc 2020. gada, var balstīties uz nesen izstrādātajiem EESK atzinumiem par šo tematu vai ņemt vērā tajos pausto nostāju⁽⁹⁾.

Briselē, 2016. gada 19. oktobrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽⁹⁾ Skatīt, piemēram EESK 2011. gada atzinumu "ES budžeta pārskatīšana" (OV C 248, 25.8.2011., 75. lpp.), 2012. gada atzinumu "Daudzgadu finanšu shēma 2014.–2020. gadam" (OV C 229, 31.7.2012., 32. lpp.), 2014. gada atzinumu "EMS izveides pabeigšana – nodokļu politikas nozīme" (OV C 230, 14.7.2015., 24. lpp.), 2015. gada atzinumus "Ekonomikas pārvaldības pārskats" (OV C 268, 14.8.2015., 33. lpp.), "EMS pabeigšana – priekšlikumi nākamajam Eiropas Savienības likumdošanas periodam" (OV C 451, 16.12.2014., 10. lpp.) un "EMS izveides pabeigšana: politiskais pilārs" (OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp.), 2012. gada atzinumus "IKP un ne tikai. Papildu rādītāji" (OV C 181, 21.6.2012., 14. lpp.) un "Finanšu darījuma nodoklis" (OV C 181, 21.6.2012., 55. lpp.), 2013. gada atzinumu "Ciešāka sadarbība finanšu darījumu nodokļa jomā" (OV C 271, 19.9.2013., 36. lpp.), kā arī 2012. gada atzinumu "Rīcības programma muitas un nodokļu nozarei Eiropas Savienībā laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam (FISCUS)" (OV C 143, 22.5.2012., 48. lpp.).